

VREEMD VOORWERP IN DE DUCTUS INCISIVUS VAN EEN KAT

Foreign object in the ductus incisivus in a cat

M. De Man

Astridlaan 416, B-8310 Assebroek

SAMENVATTING

Een kat werd aangeboden en behandeld voor braakneigingen veroorzaakt door een siergrasblad dat vanuit de keel- en mondholte via de linker ductus incisivus doorgedrongen was tot in de linkerneusholte.

ABSTRACT

A cat was presented and treated for retching caused by an ornamental grass leaf that extended from the throat and oral cavity through the left incisive duct into the left nasal cavity.

BESCHRIJVING

Een geovariëctomiseerde, vier jaar oude kat werd in de praktijk aangeboden met de klacht van braakneiging zonder expectoratie. De katin at en dronk nog normaal. De eigenaar had uitwendig niets opgemerkt, tenzij regelmatige slikbewegingen sinds de laatste twee dagen.

Bij het klinisch onderzoek waren er uitwendig geen afwijkingen vast te stellen: geen speekselen noch neusvloeï. De larynx was bij het palpatieonderzoek normaal en de tracheareflex was negatief. Bij de inspectie van de mondholte via digitale druk op de lippen werd een door speeksel glad geworden, groene draad opgemerkt die net achter de bovenste snijtanden vastzat in de papilla incisiva. De draad was naar caudaal gericht en liep uit tot in de keelholte. Ondertussen moest de kat kuchen en kwam er ook een groene draad via de linkerneusopening naar buiten. De draad bleek bij nadere beschouwing een overlans geplooid en deels in de lengte gespleten stuk siergras te zijn. Het deel in de mondholte en het deel uit de neusholte waren elk ongeveer 5 centimeter lang en 1 millimeter breed. Het gras werd langs de mondholte naar buiten getrokken, waardoor het eind dat uit de neusholte hing, korter werd. Tenslotte kwam de top van het siergras naar buiten via een opening in de papilla incisiva. De kat had geen verdere verzorging nodig.

Het verwijderde siergras werd naderhand geïdentificeerd als *Pennisetum alopecuroides* 'Hameln' (synoniem *P. compressum*) of flessenborstelgras (Fig. 1).

ANATOMIE

De papilla incisiva is een plooi van het gehemelteslijmvlies die onmiddellijk achter de bovenste snijtanden gelegen is (Fig. 2). Ter hoogte van die mucosaplooi bevindt zich beiderzijds de uitmonding van de ductus incisivus of het kanaal van Stenson. Dit kanaal begint ter hoogte van de papilla incisiva, dus onmiddellijk caudaal van de bovenste snijtanden, dringt vervolgens doorheen het harde gehemelte via de relatief wijde fissura palatina die enkele millimeter meer caudaal gelegen is (Fig. 3), en mondt aldus uit in de ventrale neusgang. De ductus incisivus vormt een open verbinding tussen de mond- en neusholte en staat in verbinding met het ipsilaterale vomeronasaal orgaan (Simoens, 1997).

DISCUSSIE

Het feit dat katten aan planten en grassen knabbelen, behoort tot het normaal gedragspatroon van deze diersoort. Daarvoor werden verschillende verklaringen naar voor gebracht. Daar gras niet verteerd wordt in de maag-darmtractus van de kat, kan dit plantaardig materiaal lokaal irriterend inwerken en soms braken ver-

Fig. 1. Flessenborstelgras (*Pennisetum alopecuroides* 'Hameln').

Fig. 2. Ventraal aanzicht van het gehemelte van een kat waarop de positie van de papilla incisiva door een pijl aangeduid is.

Fig. 3. Op een ventraal aanzicht van een gemacereerde kattenschedel zijn de grootte en de positie van de fissurae palatinae (pijlen) duidelijk zichtbaar.

oorzaken (Hoskins, 1995). Gras eten kan bijgevolg dienen als een soort purgatief om ander niet-verteerbaar materiaal (Hand, 2000) of intestinale parasieten (Askew, 1996) te elimineren. Verschillende soorten planten en plantentoxinen, die meestal geassocieerd worden met de ingestie van grassen, kunnen aanleiding geven tot acute gastritis (Ettinger, 1983). Andere verklaringen voor dit gedrag omvatten een reactie op nutritionele tekorten, verveling en een afwijkende smaakvoorkeur (Hand *et al.*, 2000).

Plantendelen worden niet zelden als vreemd voorwerp aangetroffen in de diepere gehoorgangen, neusholten, conjunctivale plooien en in de urethra (Kirk, 1983). De hier beschreven casuïstiek is voor zover bekend de eerste melding van een plantenfragment als vreemd voorwerp in de ductus incisivus.

In dit geval kan de scherpe punt van het gras tijdens het happen in de orale opening van het kanaal terechtgekomen zijn om vervolgens tegen het harde gehemelte naar caudaal om te plooien en via de wijde fissura palatina verder door te schuiven tot in de neusholte. Vermoedelijk beet de kat dan de grasstengel af en probeerde ze die in te slikken. Dit verklaart waarom de top van het siergras zich in de neusholte bevond en de afgebeten zijde in de mondholte. De ietwat ruwe onderkant van dit gras is waarschijnlijk de oorzaak van het blijven vastzitten in de ductus incisivus.

Flessenborstelgras (*Pennisetum alopecuroides* 'Hameln', syn. *P. compressum*), ook lampenpoetersgras genoemd, is een in groep groeiende, kruidachtige, vaste grassoort die ongeveer 100 centimeter hoog en 45 centimeter breed wordt (Brickell, 1998). Dit fijne, lange, middelgroene gras heeft een spitse, behaarde punt en een licht ruwe onderkant, en draagt vanaf september donkerbruine halmen die als cilindrische pluimen tot ver in de winter blijven staan.

DANKBETUIGING

Mijn oprechte dank gaat uit naar Prof. Dr. P. Simoens voor het ter beschikking stellen van de anatomische figuren.

LITERATUUR

- Askew H. (1996). *Treatment of Behavior Problems in Dogs and Cats. A Guide for the Small Animal Veterinarian*, Blackwell Science, Oxford, p 270.
- Brickell C. (1998). *Atrium Tuinplanten Encyclopedie*. Doring Kindersely Ltd, London, p 562.
- Ettinger J. (1983). *Textbook of Veterinary Internal Medicine. Diseases of the Dog and Cat*, 2th Edition, Vol II, Saunders Company, Philadelphia, p 1254.
- Hand M., Thatcher C., Remillard R., Roudebush P. (2000). *Small Animal Clinical Nutrition*, 4th Edition, Mark Morris Institute, Missouri, p 295.
- Hoskins J. (1995). *Veterinary Pediatrics. Dogs and Cats from Birth to Six Months*, 2th Edition Saunders Company, Philadelphia, p 27 & 157.
- Kirk R. (1983). *Current Veterinary Therapy VIII. Small Animal Practice*, Saunders Company, Philadelphia, p 145.
- Simoens P. (1997). Het vomeronasaal orgaan van de hond en de kat. *Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift* 66, p 143.